

de Zelfzwichter

2015 / 2

Een unieke pelmolen in restauratie
Groninger molens en aardbevingen
Molenaar en ondernemer

de Zelfzwichter

Jaargang 19, nummer 2

juni 2015

ISSN 1877-7732

Losse nummers: 4 euro plus porto

De Zelfzwichter is het kwartaalblad van
HET GRONINGER MOLENHUIS.

Het blad verschijnt in de maanden maart,
juni, oktober en december.

Donateurs van de Stichting Het Groninger
Molenhuis ontvangen het blad automatisch.

DONATIES

Minimaal 20 euro per jaar

Het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

info@groningermolenhuis.nl

www.groningermolenhuis.nl

Rekeningnummer: NL32 TRIO 0784 8534 28

REDACTIE

Tineke de Danschutter, Johan van Dijk,

Janneke Harmsma, Jan Kugel

eindredacteur

Thea Pol

pol@erfgoodpartners.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Herman Bink, Jan Danes, Rolf ter Sluis,

Carin van de Wal, Anne Wieringa

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden artikelen in te korten en/of
aan te passen. Overname van artikelen is
eerst na overleg met de uitgever toegestaan.

Vormgevingsconcept

Opmaak

Drukwerk

Oplage

Sluitingsdatum

kopij 2015/3

Dineke Buist

Bert Holtkamp

Drukkerij Tienkamp

700 exemplaren

14 juli 2015

OMSLAG-thema 2015: Industriemolens

Bert Leeuw (l) en Ids van der Honing zijn als lid van de
bouwcommissie nauw betrokken bij de restauratie van de
Eureka in Klein Wetsinge.

Foto: (voorkant) Jelte Oosterhuis

Foto: (achterkant) Elmer Spaargaren

Achtergrond: houtzaagmolen Fram in Woltersum

AutoCAD-tekening: Anne Wieringa

Voorpagina's 2015:

Industriemolens

3 Een unieke pelmolen in restauratie

6 Groninger molens en aardbevingen

11 Molenaar en ondernemer

14 Museale molenvondst

16 Ander molennieuws

18 Molenonderhoud

21 Verrassende molenfoto

Het Groninger Molenarchief is gevestigd

in het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

(geopend maandag t/m woensdag)

molenarchief@groningermolenhuis.nl

KORENMOLEN STEL'S MEULN TE HARKSTEDE
MARTIJN SCHOLTENS

Zelfzwichter

Een wieksysteem met kleppen die automatisch
openen en sluiten afhankelijk van de wisselende
windkracht. Eén van de verbeteringen ten
opzichte van de oudhollandse zeilwieken.

Een unieke pelmolen in restauratie

In 2015 staan industriemolens en hun vele verschijningsvormen centraal in de Zelfzwichter. Alle molens met een ander doel dan opmalen van water kunnen tot de industriemolens worden gerekend. In het eerste nummer werd de korenmolen belicht. Veel korenmolens zijn daarnaast ook als pelmolen ingericht. Een bijzondere koren- en pelmolen is de Eureka in Klein Wetsinge bij Sauwerd. Zelfzwichterredacteurs Jan Kugel en Johan van Dijk reisden af naar Wetsinge voor een gesprek met Bert Leeuw en Ids van der Honing van Molenstichting Winsum.

Molen in operatie

Bert Leeuw en Ids van der Honing zijn beiden lid van de bouwcommissie die de restauratie van de Eureka begeleidt. Bert is daarnaast actief als vrijwillig molenaar op koren- en pelmolen De Ster in Winsum. Ids is ook bestuurslid van Molenstichting Winsum, de eigenaar van de molen, en is vrijwillig molenaar in opleiding en één van de vrijwilligers die zaagmolen De David in het openluchtmuseum in Warffum draaiende houdt. Ze ontvangen ons in een molen waar druk wordt gewerkt, je zou het bijna een operatie kunnen noemen. Medische termen zijn de heren overigens niet vreemd: Bert is gepensioneerd kinderarts en Ids was jarenlang tandarts in Winsum. De operatie van de Eureka is nogal grootschalig. In april is de hele onderbouw onder handen genomen en daarna zal het gaande werk en het gevlucht van de molen een grondige revisie krijgen. De heren laten met trots de molen zien.

Een molen in een klein dorp

Klein Wetsinge is een klein dorpje direct ten noorden van Sauwerd. Toch is Klein Wetsinge groter dan het iets noordelijker gelegen Groot Wetsinge! Deze wellicht

verwarrende naamgeving heeft er mee te maken dat Groot Wetsinge op een wierde ligt en Klein Wetsinge een klein lintdorp is. Al is het dan klein van naam en aantal inwoners, al omstreeks 1628 heeft er een molen gestaan in het dorp. Deze standerdmolen is na 1820 vervangen door een achtkante molen, waarschijnlijk een grondzeiler. Na brand in 1872 werd een nieuwe koren- en pelmolen gebouwd, deze keer als stellingmolen uitgevoerd. Begin twintigste eeuw kreeg de Wetsinger molen zelfzwichting. Tot de Tweede Wereldoorlog verliep de geschiedenis van de Wetsinger molen niet veel anders dan die van andere Groninger molens. Rond 1942 was de molen zo bouwvallig dat hij eigenlijk rijp was voor de sloop. De molen werd echter niet gesloopt maar wel rigoreus verbouwd en zou daarmee een uniek industrieel monument worden.

De redding van Meuleman

In de oorlog werden vele afgeschreven molens weer in gebruik genomen. Willem Frederik Meuleman, die oorspronkelijk uit Amsterdam afkomstig was, trok zich het lot van enkele molens aan en kocht er een drietal aan in de provincie Groningen: de Bolwerksmolen in Nieuweschan, de Entreprise in Kolham en de molen van Wetsinge. De eerste raakte tijdens de oorlog zwaar beschadigd en werd later afgebroken, maar voor beide andere molens was de aankoop door Meuleman (zeer toepasselijke naam!) de redding. Wat er in Wetsinge gebeurde was erg bijzonder. In tegenstelling tot wat altijd beweerd is, was het niet in 1952 dat de modernisering van de Wetsinger molen plaatsvond, want al in 1943 was Meuleman hier samen met molenmaker Bremer aan begonnen. Bert Leeuw en Ids van der Honing hebben een afdruk bij zich van de originele bouwtekeningen van molenmaker Bremer. Het plan is in de oorlog gemaakt. Bremer had het idee de pellerij

geheel te moderniseren door middel van onderaandrijving en een centrale stofafzuiging op windkracht. Deze plannen zijn later ook bijna exact volgens de tekeningen uitgevoerd. De modernisering van het wiekenkruis is echter nooit tot stand gekomen. Bremer ontwikkelde namelijk in de oorlog een wieksysteem dat lijkt op dat van molenmaker Dekker, maar dat in zijn geheel als een draaibare vliegtuigvleugel op de molenroede uitgevoerd moest worden. Bremer experimenteerde met dit systeem op De Jonge Hendrik in Den Anel, maar door materiaalschaarste en gebrek aan hydraulische techniek is het bij een prototype gebleven dat snel weer van de Anelster molen verdwenen is. Op de Eureka werd het dan ook niet uitgevoerd.

Onderaandrijving

Tussen 1943 en 1947 werd de molen stukje bij beetje opgeknapt. Zo kwam er een nieuwe stelling, kreeg de onderbouw nieuwe zolders met ijzeren in plaats van houten zolderbalken en werd de onderaandrijving voor de pelstenen en de maalstoel aangebracht. Tot slot werden twee nieuwe roeden gestoken, al wel voorzien van stroomlijn naar het systeem van molenmaker Van

Bussel, maar nog zonder zelfzwichting. Uit enkele artikelen blijkt dat de molen toen alweer graan kon malen maar nog niet in staat was om te pellen. Meuleman deed in 1949 de molen van de hand en in 1951 kocht Everhardus Offeringa, van oorsprong pelmolenaar in Warffum, de molen uit de failliete inboedel van de olieslagerij die de molen in de tussentijd in eigendom heeft gehad. Offeringa liet de molen in geheel werkbaar staat brengen en bracht ook de zelfzwichting terug op de molen. Zo'n vijftien jaar is de molen in bedrijf geweest. Hidde Hazekamp (1914-2001), telg van het bekende molenaarsgeslacht Hazekamp uit Westerwijtwerd, hield de molen tussen 1954 en 1966 in bedrijf. Daarna kwam de molen helaas weer stil te staan en ging de toestand zienderogen achteruit.

Restauratie(s)

In het Groninger Molenboek van 1981 staat een afbeelding van een haveloze molen. In 1988 kwam hierin echter verandering toen de molen uitwendig geheel werd gerestaureerd. De voorheen altijd naamloze molen kreeg bij deze gelegenheid de naam

De website van het Groninger Molenhuis plaatste in 2014 het volgende bericht:

Ranomi Kromowidjojo boegbeeld voor molen Eureka in Wetsinge

De bekende zwemster Ranomi Kromowidjojo, afkomstig uit Sauwerd, is sinds 2014 beschermvrouw van de molen Eureka in Wetsinge. Koren- en pelmolen Eureka in Wetsinge is door de familie Offeringa op 30 oktober 2013 officieel overgedragen aan molenstichting Winsum. De molenstichting is bezig met de restauratie van de molen en hoopt met Kromowidjojo als boegbeeld gemakkelijker sponsors te kunnen werven.

Eureka, naar de molen in Warffum waar Offeringa als molenaar was begonnen. De molen zag er schitterend uit, maar draaide weinig en kwam na het overlijden van vrijwillige molenaars Hazekamp en Datema weer stil te staan. Het verval sloeg helaas wederom toe. De firma Offeringa, inmiddels gerund door de kleinzoons van Everhardus, deed in 2013 de molen over aan de Molenstichting Winsum. Duidelijk was dat er snel actie ondernomen moest worden. Subsidies werden aangevraagd en kleine en grote bijdragen van diverse fondsen werden binnengesleept. Op 9 oktober 2014 werd in aanwezigheid van burgemeester Rinus Michels van Winsum en gedeputeerde Bote Wilpstra begonnen met de restauratie. Molenmaker Vaags uit Aalten voert het werk uit. Het streven is de molen terug te brengen naar de situatie van 1952. Hierbij zal ook de verdwenen Busselstroomlijn op de wieken weer terug gaan keren. Leeuw en Van der Honing laten zien dat er op dit moment vooral aan de onderbouw gewerkt wordt. De stalen vloerbalken waren grotendeels iets te krap in het muurwerk aangebracht waardoor ze als het ware naar buiten gingen breken. Deze schade, samen met de aardbevingschade aan de molen, wordt hersteld.

Toekomst

De Eureka is een unieke molen in het Nederlandse molenbestand. Molenstichting Winsum is zich daar terdege van bewust. De molen zal na de restauratie weer net zo kunnen pellen als in 1952. Enkele molenaars, zowel vrijwilliger als professioneel, hebben al belangstelling getoond om op deze molen te gaan werken. Voordat het zover is moet er uiteraard nog veel gebeuren. Medio augustus moet de molen er weer helemaal klaar voor zijn en tegen die tijd zal de molenstichting ook besluiten wie de molen gaat beheren. Het is te hopen dat de geschiedenis van verval zich niet zal herhalen, maar dat deze keer de molen voor vele jaren weer kan laten zien wat de bedoeling was van het plan van molenmaker Bremer.

Groninger molens en aardbevingen

Een 'ronde-tafel-gesprek' over de aardbevingen, de gevolgen en de kans om nieuwe geschiedenis te schrijven

Het Groninger cultureel erfgoed heeft te lijden onder de gevolgen van de aardbevingen en de schade die een direct gevolg zijn van de gaswinning. Dit geldt voor de kerken, maar zeker ook voor de vele molens in onze provincie. De vraag die de laatste tijd meer en meer naar voren komt is 'wat is de waarde van ons cultureel erfgoed als we geen nieuw hoofdstuk aan deze geschiedenis mogen toevoegen?' Op uitnodiging van de redactie discussieert een groep deskundigen uit de molen- en monumentenwereld in Groningen (voor deelnemers zie kader) in een 'ronde-tafel-gesprek' over de gevolgen van de gaswinning voor onze monumenten in het algemeen en de molens in het bijzonder.

De molens

De provincie Groningen kende in de periode 1850-1880 maar liefst zo'n 1.000 molens in alle soorten en maten. Alle in functie en beeldbepalend in het landschap en in veel gevallen de 'ziel' van een dorp of gemeenschap. Op dit moment kent Groningen nog een kleine 90 monumentale molens, bij 22 daarvan is al schade vastgesteld die als aardbeving-gerelateerd is bestempeld.

Het gasveld

In de week dat de Raad van State de uitspraak deed dat de gaswinning in het Slochterenveld moet worden verminderd, wordt ook gediscussieerd over de begrenzing van het gebied dat schade oploopt als gevolg van de bevingen. Feitelijk stellen we vast dat elke molen in het gebied in meer of mindere mate schade heeft opgelopen en dat het getroffen gebied zich uitstrekt over de hele noordkant van de provincie tot de

plaatsen Scheemda, Noordbroek en Zuidhorn aan de zuidkant.

Een enorme impact, veroorzaakt door menselijk ingrijpen in de natuur, terwijl terwyl op voorhand de gevolgen daarvan onvoldoende konden worden ingeschat.

De discussie over hoe hiermee om te gaan is lastig en complex. Ook het gesprek aan de ronde tafel van het Molenhuis gaat over de gevolgen van de aardbevingen

voor ons cultureel erfgoed en hoe hiermee om te gaan. Op uitnodiging van Thea Pol, Groninger Molenhuis, delen we kennis en ervaring en blikken we vooral vooruit op de vraag: hoe nu verder?

De bevingen

Het is al meer dan 25 jaar geleden dat de eerste bevingen plaatsvonden in de omgeving van Ter Apel en Roswinkel. Bevingen met een kracht van 1.2-1.5 op de schaal van Richter. Vanuit Monumentenwacht werd 1-2 keer per jaar de schade en scheuren aan de Kloosterkerk opgenomen en voorzien van een gipsbruggetje waarin de datum werd aangebracht. Bij een volgende beving kon vervolgens snel vastgesteld worden of de brug gescheurd was of niet. Een heel simpele manier van meten. De eigenaar van het monument betaalde zelf de kosten voor het herstel. Eind jaren negentig worden de bevingen zwaarder en in 2003 volgde een eerste grotere beving rondom Stedum en werd de schade gemeld bij de NAM. Een bedrag van circa € 350,- werd uitgekeerd aan de gedupeerden waarmee de kosten van de schilder of stukadoor betaald konden worden. In 2008 ontstaat een zwaardere beving bij Westeremden, maar het duurt dan nog tot 2012, de beving bij Huizinge, voordat het bewustzijn groeit dat hier écht iets aan de hand is.

De impact

De afgelopen jaren hebben vooral in het teken gestaan van de procedures rondom het melden van de schade en het onderzoek naar de oorzaken en gevolgen van de gaswinning. Dat het hier complexe materie betreft is wel duidelijk. Onze bodem is grillig, de ondergrond is

niet overal gelijk en dus verschilt ook het effect van een dalend grondwaterpeil, de mate van bemaling door het Waterschap en al het overige menselijke ingrijpen in de natuur. Een extra complicatie ligt in het feit dat we het hier niet hebben over natuurlijke aardbevingen, maar bevingen die ontstaan zijn door menselijk ingrijpen (natuurlijke bevingen zijn dieper dan de bevingen op 3 kilometer diepte in Groningen). Een aanduiding met de schaal van Richter is gebaseerd op natuurlijke bevingen. De impact op de Groninger bodem is daarmee niet te vergelijken. Had het waterschap eerder een bodemdaling voor de omgeving Loppersum vastgesteld op 20 centimeter in het jaar 2050, de recente ontwikkelingen hebben dit verouderingsproces zo versneld dat deze daling nu al bereikt is. De grilligheid van de ondergrond maakt dat aan twee huizen in de zelfde straat een totaal verschillend schadebeeld kan ontstaan. Een veenachtige ondergrond zal inklinken wanneer het waterpeil daalt. Een klei ondergrond heeft minder snel last van bodemdaling en houdt zich langer goed, maar wanneer het huis verzakt gaat de keldervloer bol staan en ontstaan eveneens scheuren.

Op dit moment, bijna drie jaar na de grote beving bij Huizinge kunnen we vaststellen dat elke centimeter Groninger bodem in kaart is gebracht en dat alle breuklijnen en grondkoepels bekend zijn.

Hoe nu verder?

Het vraagstuk rondom het herstel van de schade aan het cultureel erfgoed is complex. Al vanaf 2012 wordt hier door onze provinciale overheden aandacht voor

gevraagd en worden er brandbrieven verzonden, toch is de discussie hierover nog onvoldoende gevoerd. Willen we beschadigde monumenten voorzien van uitsluitend cosmetische reparaties? Willen we overgaan tot het afbreken en opnieuw opbouwen van monumenten? In beide gevallen moet er een keuze gemaakt worden. Een lastige keuze waarbij de meningen verschillen. Is de huidige definitie voor het begrip cultureel erfgoed duidelijk genoeg en biedt deze geen schijnveiligheid? Worden we een tweede Noordoostpolder wan-

neer we erfgoedmonumenten afbreken en opnieuw opbouwen? Willen we overgaan tot reparaties die op een later tijdstip, als de gaswinning is gestopt en de aardbevingen voorbij zijn weer ongedaan gemaakt kunnen worden? Of schrijven we een nieuw hoofdstuk aan het verhaal van onze culturele historie en mogen de gevolgen van deze tijd zichtbaar zijn? De gesprekpartners nemen als voorbeeld een paar molens die om andere redenen dan aardbevingen flink onderhanden zijn genomen. De vraag doet zich voor: is een her-

bouwd monument nog steeds een monument en valt het dan ook nog onder het begrip cultureel erfgoed? Het antwoord daarop blijkt lastig. Zo is bijvoorbeeld de molen van Burum bijna geheel verbrand en weer als nieuw opgebouwd. De Krimstermolen werd in 1976 verplaatst naar het Kardingemaal onder Bedum naar het Boterdiep nabij Zuidwolde (door verlies van bemalingsfunctie afgebroken en met de oude onderdelen weer opgebouwd). De molen van Kolham is na de brand op de bestaande onderbouw herbouwd. Een aanzienlijk deel van de bovenbouw ging verloren en is terug-gerestaureerd.

De grondslag

Helder is wel dat aan elke keuze twee zaken ten grondslag moeten liggen. Ten eerste moet het monument voorkomen op een monumentenlijst. Er is dringend behoefte aan het opstellen van een brede lijst als gemeenschappelijke basis. Deze lijst kan worden samengesteld uit het bestaande bestand van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en beeldbepalende monumenten, aangevuld met gebouwen die nu (nog) niet de status van monument hebben maar wel een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid van ons gebied. Staat het gebouw of monument eenmaal op deze lijst vermeld, dan kan gekeken worden wat de unieke waarde-stelling van het object is en wordt inzicht verkregen in de werkelijke gevolgen van de gaswinning en de gerelateerde bevingen. Het tweede aspect dat mede bepalend is voor een keuze is dat van de veiligheid. Ook hier is de keuze complex. Als voorbeeld wordt de molen van Westerwijtwerd genoemd waar de wieken zo zijn gesteld dat ze niet meer boven het naastgelegen huis staan. De wieken staan nu, extra gezekeerd zodat het gevluicht niet automatisch kan gaan draaien, op het oosten en de molen staat stil. Maar voor een molen is stilstand achteruitgang.....

Het huidige beleid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is erop gericht te behouden wat nog behouden kan worden en hier sober en doelmatig mee om te gaan. De beschikbare financiële middelen zijn daarbij het uitgangspunt. De NAM hanteert bij de vergoeding van de schade een verzekeringsmethode, waarbij niet zichtbare schade of schade aan de fundering buiten beschouwing wordt gelaten.

Gedane zaken nemen geen keer

Het is duidelijk dat de huidige situatie onomkeerbaar is. De gaswinning is menselijk ingrijpen in een natuurlijke situatie en heeft per definitie gevolgen. Met de lijst van monumenten en beeldbepalende gebouwen en de waardestelling per object als uitgangspunt zal snel duidelijk worden wat de impact van de gevolgen werkelijk zijn en wordt ook duidelijk welke financiële middelen er gereserveerd moeten worden. Laten we

ons in de oplossingen niet teveel laten beperken door aan opgestelde definities vast te houden. Voortschrijdend inzicht is een belangrijke factor die we niet over het hoofd moeten zien.

Daarnaast mogen we ons ervan bewust zijn dat we op dit moment een nieuw hoofdstuk toevoegen aan onze aloude cultuurgeschiedenis. Mogen we de reparaties als gevolg van de aardbevingen zichtbaar maken in de molens en monumenten en dus gebruik maken van nieuwe materialen die de juiste versteviging bieden? Al sinds de vroegste geschiedenis grijpt de mens in het landschap in en zijn de sporen van onze ontwikkeling zichtbaar, ook in onze molens, kerken en andere objecten van cultuurhistorische waarde. Het geheel vormt ons cultureel erfgoed. Laten we hier met elkaar nog heel lang nieuwe verhalen aan toevoegen, maar dan wel op basis van weloverwogen keuzes, op goed onderbouwde argumenten en voorzien van voldoende financiële middelen.

Haastige spoed is zelden goed, dus sluit het gezelschap aan tafel zich aan bij het standpunt om eerst te stutten of tijdelijke reparaties te verrichten zodat in alle rust een goede overweging kan plaatsvinden waarop de definitieve herstelwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. Hiermee verzekeren we ons ervan dat de Groninger molen nog jarenlang geschiedenis schrijft en zich niet laat kisten door gaswinning, aardbevingen of krimp maar meebeweegt met de tijd en zijn sporen na laat in het landschap.

Alle foto's bij dit artikel zijn van molen Zeldenrust te Westerwijtwerd.

Deelnemers aan dit 'ronde-tafel-gesprek':

Corrie Boer, coördinator Monumentenwacht

Groningen en Libau Steunpunt Monumenten

Jan Olthof, adviseur herstelwerkzaamheden Monumentenwacht Groningen en Libau Steunpunt Monumenten

Anne Wieringa, molen- en bouwtechnisch adviseur Wieringa molenbouwadvies

Garreld van de Sande, adviseur onderhoud bij de Molenstichting Midden en Oost Groningen

Lammert Groenewold, molenaar bij de Molenstichting Midden en Oost Groningen

Hebt u schade aan uw monument? Meldt dit via de gangbare procedure bij de NAM, maar maak hiervan ook melding bij uw gemeente.

Wieringa molenbouwadvies

Geert Reindersstraat 20 • 9951 CC Winsum
T (0595) 44 31 92 • M 06 55 80 85 93
info@wieringamolenbouwadvies.nl

www.wieringamolenbouwadvies.nl

DUNNING MOLENBOUW

ONDERHOUD • RESTAURATIE

Provincialeweg 28 • Adorp • 050-3061221

info@dunning-molenbouw.nl

fax: 0598-450013

06-51856323

www.dunning-molenbouw.nl

DISCUS UW HUISDIEREN SPECIAALZAAK **Ekkelkamp**

- * Tropische vissen, aquariums en benodigdheden
- * Hengelsport en benodigdheden
- * Vogels, vissen en knaagdieren
- * Hondensport, dierbenodigdheden
- * Dierversorgung en -apotheek
- * Paarden- en veevoerders
- * Klompen en laarzen

Fa. Ekkelkamp
Rijksstraatweg 135 Haren
tel. 050-535 02 15

Koning Molenzellen

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer

Sipke Koning
06-44003400

www.koning-molenzellen.nl

HERMAN BINK

FOTO'S ELMER SPAARGAREN

Molenaar en ondernemer

Genieten van korenmolen De Korenbloem in Vriescheloo vanuit het Stee en Stoetje van de familie Prenger

Jac. P. Thijsse, wie kent hem nog? De schrijver van het Verkade Plaatjesboek (1907*) over alles wat groeit en bloeit en ons telkens weer boeit (citaat vrij naar Fop I. Brouwer). In 'ZOMER' schrijft hij over de korenbloem: *"... dat in geen tuinde korenbloem zoo blauw is, als in het graanveld zelf. Elke korenbloem is weer een perk van bloemen op zichzelf; een rand van groote trechtersvormige bloempjes en daarbinnen een partij van mooie diep ingesneden kroontjes, waaruit een buisje omhoog steekt en uit dat buisje puilt het witte stuifmeel te voorschijn."*

Ja, in de eerste helft van de 20e eeuw zag je ze nog overal tussen het graan staan. Kom er nog eens om. Ze zijn er haast niet meer. "Maar," zegt Harm Prenger, molenaar op De Korenbloem in Vriescheloo, "de zaden kunnen na 1000 jaar nog wel uitkomen als je opnieuw rogge gaat verbouwen op een veld waar ze ooit stonden. Vroeger stonden ze hier volop, vandaar deze naam voor de molen." Mooi, die naam.

De korenbloem is vanouds het symbool voor *onafhankelijkheid* en *fijngevoeligheid*, in Duitsland voor Hemelvaartsdag en daar ook de nationale bloem.

De Korenbloem in Vriescheloo is een stellingmolen, een achtkante bovenkruier met één koppel maalstenen met een diameter van 1,60 m voor het malen van koren. Sinds de laatste uitvoerige restauratie (1973) in opdracht van de huidige eigenaar, de gemeente Bellingwedde, is hij weer elk weekend in bedrijf. Harm doet dat samen met vrijwillig molenaar Remko Verstok.

Harm Prenger had aanvankelijk niets met molens. Pas op 50-jarige leeftijd gooide hij door omstandigheden gedwongen het roer finaal om. Op de boerderij ging het niet meer. Toen het oude molenaarshuis bij De Korenmolen te koop stond, besloten hij en zijn vrouw Ankie dat te kopen. Ze verbouwden het een en ander en begonnen er in 1995 hun Stee en Stoetje, een

pension met vier tweepersoonskamers en een gemeenschappelijke woonkamer. Naast de molen bevindt zich een gebouwtje met hun theeschenkerij en ijssalon. Je kunt er fris en thee of koffie bestellen met zelfgemaakte cake. Voorin bevindt zich hun 'winkelhoukje' waar ze streekproducten verkopen. Achterin kun je de uitgebreide verzameling keramiek van Ankie bewonderen: theepotten in allerlei bonte uitvoeringen. Het gebouwtje fungeert ook als mini-VVV. Talloze folder-tjes helpen de toeristen aan ideeën om zich in de omgeving te vermaken.

Harm besloot ook vrijwillig molenaar te worden. Vanaf die tijd kreeg het molenvirus hem te pakken. Afwisselend draaien Harm en Remko nu samen de molen het hele jaar door, behalve met Kerst en Oud- en Nieuwjaar. Dan nemen ze 14 dagen vrij.

Recept voor het maken van *poffert*

Meel vermengd met krenten en rozijnen, appel + suiker en wat vocht (allemaal in de juiste verhoudingen). Dit au-bain-marie met een deksel er bovenop verwarmen. Na zo'n twee uur is de poffert klaar. Het vrij machtige resultaat liefst nuttigen met gesmolten boter en bruine suiker. En smullen maar!

Recreatie

Als het weer goed is, vooral vanaf het begin van de zomer, vinden er allerlei activiteiten plaats, waarbij de molen een rol speelt. Wandelaars, fietsers, pensiongasten, passanten en belangstellenden bezoeken De Korenbloem.

Voor wandelaars is de bosrijke omgeving aantrekkelijk. Vlakbij ligt het mooie natuurgebied van de Westervoldse Aa waar je kunt rondstruinen. Verspreid tussen de landerijen vind je rond Vriescheloo de Oldambster boerderijen. Voor de fietsers zijn er fietsroutes. Eén ervan komt langs de molen. In mei en juni kun je deelnemen aan de Oost-Groninger fietsdriedaagse. Die start vanaf de nabij gelegen camping Wedderbergen. Veel fietsers die aan een tour meedoen bezoeken de molen. Ze weten Harm en Ankie intussen ook te vinden als de tocht onverhoopt niet langs de molen gepland is. Dan komen ze na afloop toch even langs om te delen in de gezelligheid. Vanuit de molen onderneemt men ook pogingen de organisatie van de fietsevenementen zo ver te krijgen de tour liefst in de buurt van de molen te laten eindigen om zo publiek te trekken. Intussen zorgt Remko ervoor dat de molen volop draait. Belangstellenden kunnen van hem desgewenst een rondleiding krijgen.

Folder-tjes van hun 'lutje-VVV' wijzen de bezoekers op allerlei mogelijke bestemmingen in de omgeving, zoals een bezoek aan Bourtange, aan Oude- en Nieuweschans, maar ook aan steden als Groningen, Appingedam en Delfzijl.

Recept *Spekkedikken* van Kitty Buurke-Jansen:

"Wat mout derin?"

'n Pond roggenmeel, 'n pond waitenmeel, 3 aaier, 2 onze broene suker, 1 onze stroop, wat zoit, 'n lepel moalen anies, 2 onze rookte spek, anderhaalf onze dreuge worst, en omenbie 8 moatjes wotter.

Hou mout je 't doun:

Alles deur mekoar hèn reuren, behaolve spek en worst. Din mit 't wotter mengen tot 'n dik pankouk-beslag.

't lezer goud invetten, 2 plakjes spek en 2 plakjes worst der inleggen, en hierop 't beslag. Nait te haard bakken, want aans worden ze nait goar. Eetze."

Molenproducten

De molen heeft ook een winkeltje. De producten komen uit Kropswolde van molen De Hoop van mulder Pot. Het zijn voornamelijk allerlei soorten broodmeel waaronder (kant-en-klaar) tarwemeel, molenbruin, speltvolkoren; verder maar liefst 30 soorten cakemeel (van A -aardbeimeel- tot S – speltcakemeel). Ook zijn er diverse soorten honing uit de provincie, jamsoorten en snoep te koop. Om het typisch Groningse product *poffert* te kunnen maken kun je er *pofferttrom* (Gronings: *povverttrom*) aanschaffen.

Schooltuintjes

Naast De Korenbloem ligt sinds kort de Dorpsschool-tuin. Kinderen van de Samenwerkingsschool De Driesprong verbouwen hier hun eigen groenten en planten er hun bloemen. De molenaar of een buurtbewoner houdt daarbij een oogje in het zeil. Binnenkort komt er een Social Sofa in de tuin te staan. Kunstenaars bewerken die met motieven tot mozaïeken, gebaseerd op wat de kinderen op school hebben getekend. Ze worden daarbij geholpen door vrijwilligers van de Winschoter werkplaats. Na het werken in de tuintjes komen de kinderen soms ook naar de molen.

120-jarig bestaan

Op 13 en 14 juni 2015 vieren ze in Vriescheloo het 120-jarig bestaan van de molen. Molenaars, dorpsraad en de school organiseren dan Oudhollandse spelen als zaklopen, steltlopen, hoepelen en dergelijke. Er worden pannenkoeken gebakken, waarschijnlijk niet de beroemde *spekkedikken* die hier met Nieuwjaar gegeten wordt, een typisch Westerwoldse lekkernij. Die zal de kinderen te zwaar op de maag liggen.

Kortom: deze zomer is het beslist de moeite waard af te reizen naar Vriescheloo en omgeving, molen De Korenbloem te bezoeken en daarna te genieten van een kopje koffie of thee met cake in het theehuis van Harm en Ankie Prenger.

* Lente, Zomer, Herfst en Winter (1907) heruitgegeven in 1975 – Zomer & Keuning Boeken B.V., Wageningen

* * internet: Dideldom.com - Grunneger resepten

Museale molenvondst

Kilingan tabu (1918, Sumatra)

Dit model van een suikerrietmolen, een *kilingan tabu*, uit de etnologische collectie Deventer van het Universiteitsmuseum Groningen, is gebaseerd op het Sumatraanse type. Het model is ooit vervaardigd voor leerlingen van de Middelbare Koloniale Landbouwschool en behoorde daarna tot het Tropisch Landbouwmuseum in Deventer.

Suiker (Maleis: *gula*) is gedurende de hele aanwezigheid van de Nederlanders van de 17e tot en met de 20e eeuw in Nederlands-Indië een grondstof van groot belang geweest. Suiker werd al voor de komst van de Nederlanders op Java gewonnen, voornamelijk uit arengpalmen. Het sap van deze palm werd gekookt, waardoor het indikte en uiteindelijk suiker resteerde. Deze suiker werd ook wel *gula jawa* genoemd (Javaanse suiker). De Javanen leverden hun productie tegen vastgestelde prijzen aan de VOC, die het vervolgens met hoge winsten afzetten in Europa.

Suikerriet (Maleis: *tebu*), dat vanaf de 17e eeuw vooral in enorme plantages in de Cariben op grote schaal werd verbouwd, kreeg rond 1830 een groot aandeel in de (koloniale) Oost-Indische economie. In het kader van het Cultuurstelsel moesten inlandse boeren een groot deel van hun landbouwgrond bestemmen voor producten (koffie, tabak en suiker) ten behoeve van de koloniale overheerser. Na grote misstanden en uitbuiting (bekritiseerd in onder andere Multatuli's *Max Havelaar*) werd in 1871 de Suikerwet geïntroduceerd. Die behelsde een terugtrekking van het gouvernement uit de Indische suikerindustrie en maakte de weg vrij voor particuliere plantages met opbrengsten die een

groot deel van de winsten uit de Oost vormden. Deze (industriële)plantages bestonden uit grote suikerrietvelden met daarbij een grootschalige verwerking. Het halfproduct verscheepte men naar Nederland waar het verder werd verwerkt. Ondertussen maakte de bietsuiker in Europa een grote opmars.

De Indiërs zelf produceerden hun eigen suiker op kleinschaliger niveau. Zo omschreef men dat in 1942: "Het grootste deel van den oogst wordt vermalen in kleine, veelal nog primitieve houten molens; de kleine ijzeren molens, door machinefabrieken geconstrueerd, die weliswaar beter werkten, hadden voor den tani (inheemse landbouwer) het bezwaar bij defecten moeilijk gerepareerd te kunnen worden."

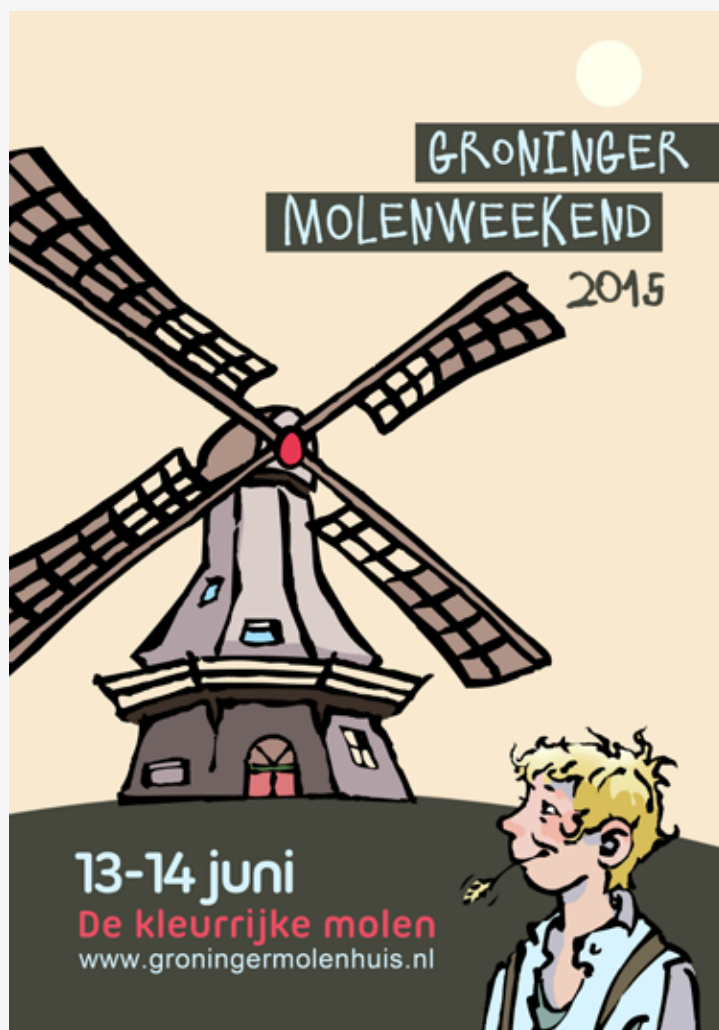
Het procedé bestond uit het vermalen en persen van de suikerrietstengels vlak naast de velden, waarbij een houten molen (Sumatraans: *kilingan tabu*) werd aangedreven door een koe, waterwiel of mensen. Het toestel bestond uit twee of drie verticale cilinders die de stengels vermaalden.

Op de foto is het object (nr. E-TD-2247) te zien.

Rolf ter Sluis is conservator van het Universiteitsmuseum Groningen.

ANDER MOLENNIEUWS

Groninger Molenweekend 'De kleurrijke molen'

Het centrale thema van het Groninger Molenweekend op zaterdag 13 en zondag 14 juni is de kleurrijke molen. Bestaat er zoiets als 'Groninger kleuren' op molens en wat verstaan we onder authentiek? Was het kleurgebruik van de Groninger molens louter decoratief of werd het juist uit praktisch oogpunt toegepast. Ook reclame op molens staat dit jaar volop in de belangstelling.

Voor het eerst is dit jaar in het zomernummer van de Zelfzwichter geen overzichtslijst van alle activiteiten bijgevoegd. Het Molenhuis heeft ervoor gekozen om in plaats daarvan een ansichtkaart te laten maken door Monique Beijer. Monique heeft als illustrator waardevolle bijdragen geleverd aan de klappers van de erfgoededucatietrajecten (waaronder de illustratie bij het project De Molenmuis), die Erfgoedpartners voor diverse gemeenten heeft gemaakt of zal maken. De kaart is voorzien van het internetadres van het Groninger Molenhuis waar de actuele stand van zaken met betrekking tot de activiteiten op en rond de Groninger molens te vinden is. De gedrukte lijst had als nadeel dat er na een bepaalde datum, als de kopij bij vormgever en drukker moet liggen, geen wijzigingen meer kunnen worden opgenomen. Door de website van het Molenhuis te gebruiken, kunnen molenorganisaties tot kort voor het Molenweekend, hun informatie aan ons doorgeven. De kaart wordt via deze Zelfzwichter verspreid en is uitgedeeld aan de molenvrijwilligers op de vrijwilligersavond op 4 juni. Ook alle locaties van Kids2be kinderopvang worden met kaarten bevoorrad.

Nieuwe molenaars

Op 22 april 2015 deden Kenny Tolboom uit Veele en Albert Kalk uit Zuidlaren met goed gevolg examen voor het diploma vrijwillig molenaar van De Hollandsche Molen. Kenny heeft de opleiding gedaan op molen Dijkstra in Winschoten en Albert op molen De Vier Winden in Pieterburen. De examens zijn gehouden op korenmolen De Eendracht in Gieterveen.

Jubilea

Vier molenaars vieren dit jaar een jubileum:
40 jaar op 7 mei: Henk Berends van De Eendracht in Sebaldeburen
25 jaar op 5 oktober: Sietse Pot van de Fram in Woltersum

12,5 jaar op 20 november: Nico Holman van Dijkstra in Winschoten en Thomas Sleyfer van De Korenschoof in Noordlaren

Molen zoekt molenaar

Om mensen enthousiast te maken voor het werk op de molen werd op initiatief van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, afdeling Groningen en het Groninger Molenhuis op zaterdag 28 maart een open lesdag gehouden. Tijdens deze les werd door de molenaar uitgelegd hoe de molen werkt en kwam men op plekken waar het publiek geen toegang heeft. Ook het zelf proberen, onder leiding van de molenaar, was mogelijk. Uit de evaluatieformulieren, die door negentien molenaars werd ingevuld, bleek dat 25 personen van deze uitnodiging gebruik maakten. Een van de respondenten had "geïnformeerd over de opleiding, de hele molen laten zien, de werking uitgelegd en gedemonstreerd en 'leerlingen' zelf een stukje laten kruien en een zeil laten voorleggen." Om mensen enthousiast te maken voor het molenaarschap werd door iemand het volgende gesuggereerd: "Doelgroepen 'persoonlijker' benaderen. <...> Daarbij goed nagaan welke doelgroep tijd, interesse in techniek, geschiedenis, weer, etc. heeft en wie graag gast-vrouw/heer zou willen zijn."

Drentse Molendag op 22 augustus 2015

Een groot aantal van de 38 molens in Drenthe opent de deuren op zaterdag 22 augustus.

Molen Fortuna en de Slag bij Noordhorn

De (huidige) molen Fortuna in Noordhorn viert dit jaar het 125-jarig bestaan. Een voorloper van de molen speelde een belangrijke rol in de geschiedenis van het dorp. Zo fungeerde het ten tijde van de Slag bij Noordhorn in 1581 als 'fourageplaats' en uitvalsbasis van Verdugo, de Spaanse legeraanvoerder. Het project 'Verschanst in het Westerkwartier' is opgezet om het 125-jarig bestaan van de huidige molen te vieren en de Slag aan de vergetelheid te ontrukken. Aan de hand van informatie uit historisch en archeologisch onderzoek en met behulp van door amateurdetectoren gevonden artefacten wordt de komende maanden in de molen een permanente tentoonstelling ingericht. Een documentaire over dit project, het onderzoek en de na te spelen Slag zal te bezichtigen zijn. Daarbij gaat de Fortuna als

toeristisch informatiepunt dienst doen. De bezoekers kunnen hier terecht voor toeristische en culturele informatie uit de regio. Naast Noordhorn maken onder andere Niezijl, Enumatil en Aduarderzijl deel uit van een fietsroute langs de locaties van voormalige schansen in het Westerkwartier, die nu als knooppunt-route zal worden uitgebracht. Om de nagedachtenis aan de dramatische gebeurtenissen in 1581 levendig te houden komt er ook een monumentaal aandenken aan de Fortuna. Op 29 augustus wordt de tentoonstelling geopend en het aandenken onthuld.

Op 29 en 30 augustus is er een uitgebreid programma. Met op beide dagen een historisch kampement, een hagenpreek, demonstraties re-enacters en, van 13:30 tot 15:00 uur, het naspelen van 'Slag bij Noordhorn'. Op zaterdag kan men ook nog een historische markt bezoeken. De kaartverkoop voor het bezoek aan het slagveld is al open: zie www.schansenkrijg.nl.

Op 9 mei was tijdens de jaarmarkt in Noordhorn al een voorproefje van het evenement in augustus te beleven.

Oproep

In verband met de grote toeloop naar het evenement 'Slag bij Noordhorn' en de tentoonstelling in de molen Fortuna, denkt de organisatie extra vrijwilligers nodig te hebben om het bezoek te ontvangen en te reguleren. Lijkt het u wel wat om daaraan mee te werken, dan kunt u voor meer informatie contact opnemen met Gerda Jaarsma, Fortuna Noordhorn (tel. 0594-506304 of g.jaarsma@xs4all.nl)

Deze rubriek gaat over timmeren, schilderen
en restaureren aan de Groninger molens

MOLENONDERHOUD

Het Groninger Landschap

Zaag- en korenmolen **Fram** (27) te Woltersum
Ramen en kistramen zijn geschilderd en naast de molen is nieuwe bestrating gelegd. De hemelwaterafvoer is verbeterd: alle regenpijpen zijn op een afvoer aangesloten zodat het water direct afgevoerd wordt. In de komende maanden worden de dakvlakjes tussen schuur en achtkant hersteld.

Korenmolen **Germania** (25) te Thesinge
Er worden schilderwerkzaamheden aan de molen uitgevoerd. Ook voeg- en metselwerk wordt hersteld.

Koren- en pelmolen **Ceres** (18) te Spijk
De restauratie is afgerond, wel worden er nog een aantal opleverpunten en extra werkzaamheden op verzoek uitgevoerd.

Korenmolen **Widde Meuln** (143) te Ten Boer
De onderkant van de stelling wordt geschilderd evenals het stucwerk onder de stelling.

Zaag- en korenmolen **Bovenrijge** (20) te Ten Boer
De sleephelling wordt deels hersteld en eveneens verstevigd. Er wordt schilderwerk uitgevoerd aan de delen van de staartconstructie, die vorig jaar vervangen zijn.

Korenmolen **De Vier Winden** (34) te Pieterburen
Schilderwerkzaamheden en herstel aan het voeg- en metselwerk.

Koren- en pelmolen **De Zwaluw** (66) te Zuurdijk
Schilderwerkzaamheden en onderhoud door de molenbouwer.

DE NIEBERTER MOLEN HEEFT EEN NIEUWE VANG. DAARBIJ IS HET BESTAANDE IJZERWERK BEHOUDEN.

Korenmolens **De Lelie** (32) te Eenrum
Behalve het schilderwerk aan de onderkant van de kap, hemeltje, roosterhouten en de kroonlijst, herstel van het voeg- en metselwerk.

Korenmolens **De Onderneming** (123) te Vierhuizen
Herstelwerk aan de kap, achterwolf, ter voorkoming van lekkage. Daarbij wordt de hele kap geschilderd.

Korenmolens **Nieberter Molen** (71) te Niebert
De molen heeft een nieuwe vang. Daarbij is het bestaande ijzerwerk behouden.

Koren- en pelmolens **Hollands Welvaart** (64) te Mensingeweer
In de winter van 2014 is de stelling hersteld. In de komende maanden wordt de achtkantbekleding van het bovenachtkant vervangen.

Molentichting Fivelingo

Koren- en pelmolens **Stormvogel** (70) te Loppersum
Kleine onderhoudswerkzaamheden aan de molen waaronder herstel aan voeg- en metselwerk.
Naast de molen is de molenshuur afgelopen winter gerestaureerd, mede door de vrijwilligers. De subsidie hiervoor is aangevraagd in het kader van NL-doet. De schuur is een educatieve ruimte geworden van waaruit de vrijwilligers nog beter het verhaal van de molen kunnen uitleggen en tot zijn recht laten komen. De schuur is ook voorzien van sanitaire voorzieningen.

Koren- en pelmolens **De Leeuw** (137) te Zeerijp
Er zijn herstelwerkzaamheden aan de beide schijfloepen uitgevoerd. Hierbij zijn tevens de wervelbalken voorzien van nieuwe pokhouten lagers. Er zullen nog meer werkzaamheden aan de pellerij worden uitgevoerd zodat de molen op vrijwillige basis en voor educatief gebruik kan pellen. Tevens zal er worden geschilderd.

Poldermolens **Kloostermolen** (68) nabij Garrelsweer
De molen is voorzien van stroom, hierbij zijn diverse ledlampen gemonteerd. De borden voor het wandelpad (het molenommetje) zijn klaar. Het dorpsommetje is een wandelroute van ongeveer anderhalf uur en loopt

vanuit het dorp Garrelsweer langs de beide molens van het dorp: De Meervogel en de Kloostermolen. Het pad gaat deels over verharde wegen en deels over de maaipaden van het Waterschap Noorderzijlvest. Nu het bos hier verdwenen is het zeker 'een kiekje weerd.'

Poldermolens **De Meervogel** (69) nabij Garrelsweer
De busselneuzen liggen in afwachting van herstel bij de molenbouwer. Daarbij is het uitgangspunt dat er zoveel mogelijk bestaand materiaal behouden blijft.

Poldermolens **Olinger Koloniemolen** (6) nabij Appingedam
Het penlager van de bovenas is afgedraaid op windkracht. Hiervoor is tijdelijk in de kap een draaibankconstructie gemonteerd op de penbalk. Een zeer bijzondere klus omdat het afdraaien op windkracht tot stand is gekomen. De komende zomer wordt het voeg- en metselwerk hersteld.

Molentichting Hunsingo

Poldermolens **'t Witte Lam** (12) nabij Groningen
Er zal klein onderhoud aan het schilderwerk worden uitgevoerd. Ook wordt het voeg- en metselwerk hersteld.

Poldermolens **Koningslaagte** (13) te Zuidwolde
De korte schoren van de staartconstructie zijn voorzien van nieuwe laseinden. Ook zijn er blokken onder de lange spruit tegen de lange schoren gemonteerd.

Korenmolens **Wilhelmina** (87) te Groningen
De kleppen zijn uit het gevlucht genomen. In de maand mei is er een steiger om de molen geplaatst zodat de kapbekleding voorzien kan worden van een dakbedekking. De winkel van de molen is wel bereikbaar en open tijdens de werkzaamheden.

Poldermolens **Langelandster** (21) te Garmerwolde
Het hek aan de achterzijde van de molen is vernieuwd in opdracht van het waterschap. Naast het geplande schilderwerk zal er ook klein herstel aan de vleugelmuren van de vijnzelbak worden uitgevoerd.

Poldermolen **Noordermolen** (85) te Noorddijk
Gevlucht en staartconstructie worden
geschilderd en voeg- en metselwerk hersteld.

Poldermolen **De Palen** (77) te Westerwijtwerd
Er zal herstelwerk worden uitgevoerd aan het
voorkeuvelens. De staartconstructie wordt
geschilderd.

Poldermolen **Krimstermolen** (9) te Zuidwolde
De molen is momenteel in restauratie en kan
naar verwachting deze zomer weer draaien
en malen.

Poldermolen **De Zilvermeeuw** (10) te
Onderdendam
De molen is momenteel in restauratie en kan
naar verwachting deze zomer weer draaien
en malen.

Molentichting Westerkwartier

Poldermolen **De Eendracht** (42) te
Sebaldeburen
Kleine onderhoudswerkzaamheden aan de
vang, bovenwiel maalspillen en de houten
vijzel.

Poldermolen **De Eolus** (3) te Den Ham
Er zijn werkzaamheden aan de zelfzwichting
uitgevoerd. Diverse schilderwerkzaamheden
aan de molen staan nog op het programma.

Poldermolen **De Hilmahuister** (46) te Visvliet
Momenteel worden er werkzaamheden
voorbereid aan het onderhoud van de kap en
de staartconstructie van de molen.

Poldermolen **De Jonge Held** (57) nabij
Groningen
Er worden binnenkort schilderwerkzaamhe-
den aan de molen uitgevoerd.

Poldermolen **De Westerhorner** (44) nabij
Grijpskerk
De deksels van de schroefbakken zijn vervan-
gen. In verband met stormschade zijn de
aluminiumplaten op de staalconstructie
verwijderd. Er zal veel schilderwerk aan de
molen worden uitgevoerd. De staartconstruc-
tie en delen van de kap zullen worden
voorzien van een nieuwe laag verf.

Poldermolen **Zuidwendinger** (55) nabij
Hoogkerk
In de afgelopen maanden zijn er onderhouds-
werkzaamheden uitgevoerd aan de zelf-

zwichting. Ook hier wordt in de komende
maanden geschilderd.

Poldermolen **Zwakkenburger** (141) nabij
Niezijl
Er zullen kleine onderhoudswerkzaamheden
worden uitgevoerd aan het staande werk van
de molen.

Verrassende molenfoto

*De verrassende molenfoto van Jan Danes. In beeld deze keer
de houten vijzel van poldermolen De Eendracht in Sebaldeburen.*

Mulder Pot - Kropswolde

KORENMOLEN **De Hoop**

Woldweg 70, Kropswolde.

Voor de zelfbakkers(sters):

- volkorenmeel
- tarwemeel
- viergranenmeel
- pannenkookmeel
- boekweitmeel

Openingstijden:

Donderdag en vrijdag 10.00-17.00 uur

Zaterdag 10.00-16.00 uur

Molenaar J.J. Pot

Telefoon (0598) 39 49 53

MOLENSTEENMAKERIJ

**HANS
TITULAER**

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen,
maaltechnisch advies.

Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.

Restauratie van stenen en maalstoelen.

Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.

Kneus- en scherphamers.

www.molstenen.nl

Werkplaats: Rijksweg 146 6586 AB Plasmolen, Nederland

Telefoon: 024-696 36 54 / Fax: 024-696 36 57

GSM: 0653667686 / E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Het Groninger Landschap

Steun de molens van Het Groninger Landschap

Word Donateur

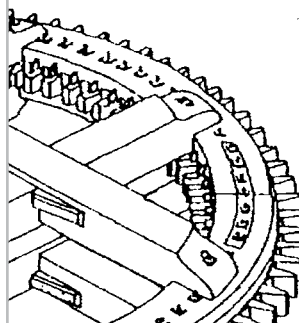
www.groningerlandschap.nl of bel: 050 - 313 59 01

Aannemers-Restauratie &
Molenmakersbedrijf
Molema
V.O.F.

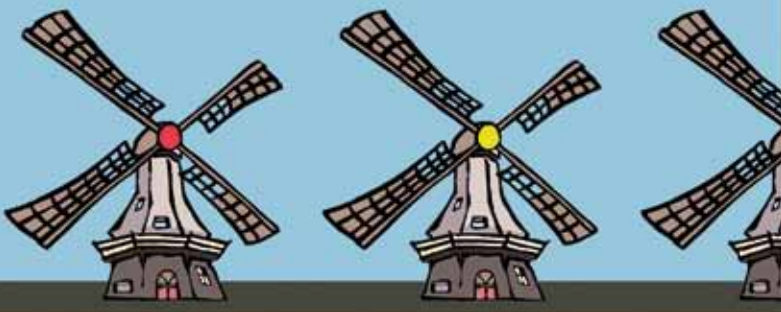
Provincialeweg 4a, 9677 TW Heiligerlee. +0031(0)597 - 591660
info@molemavof.nl www.molemavof.nl

AGENDA

14 juli	Kopijsluiting voor de Zelfzwichter 2015.3
13 en 14 juni	Groninger Molenweekend. Thema: De kleurrijke molen
22 augustus	Drentse Molendag
29 en 30 augustus	Festiviteiten rond de Slag bij Noordhorn (zie Ander molennieuws)

2015
het wordt een kleurrijk Groninger
Molenweekend

Niet alleen draaien de meeste molens in de provincie op 13 en 14 juni, ook zijn er diverse activiteiten op en rond de molens en, speciaal dit jaar, kun je erachter komen of 'Groninger kleuren' op molens bestaan. Ontdek of het kleurgebruik van de Groninger molens decoratief is of juist uit praktisch oogpunt werd toegepast.
Raadpleeg voor het actuele overzicht:
www.groningermolenhuis.nl

GROETEN :

Molenaar Harm Prenger van molen De Korenbloem in Vriescheloo drijft samen met zijn vrouw ook een 'stee en stoetje'.

